

UNESCO DOĞAL MİRAS ALANI STATÜ VE ÖLÇÜTLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Şule Ürün^a, Nazire Özgen Erdem^{a, b}

^aUNESCO Türkiye Millî Komisyonu

^bCumhuriyet Üniversitesi, Jeoloji Müh. Bölümü, Sivas

ÖZ

Yerel, ulusal veya uluslararası tanınmışlığı olan, ziyaretçi alan ve bu nedenle korunması kararlaştırılan yerler, önemlerini vurgulamak amacıyla “miras alanları” olarak nitelendirilmektedir. “Miras konuları” ulusal ve uluslararası literatürde giderek çeşitlenmektedir. Yakın zamanlarda “doğal peyzaj alanları” ve “kültürel peyzaj alanları” kavramları üretilmiştir.

Korunması istenen kategoriler içinde “doğal miras alanları” oldukça eski ve yaygın olmakla beraber ülkemizdeki sayıları son derece azdır. UNESCO Doğal Miras Alanı, Karma (doğal ve kültürel) Miras Alanı, Biyosfer Rezervi, Küresel Jeoparklar en fazla rağbet gören uluslararası prestij listeleridir. Sıralanan bu prestij alanları ülkelerin doğal zenginliği olup tanınmışlıklarını ve turizm potansiyellerini de artırmaktadır. Yüzölçümü Türkiye’den daha küçük olan İtalya’da 4 doğal miras alanı, 11 biyosfer rezervi ve 10 jeopark alanı; Fransa’da 3 doğal ve 1 karma miras alanı, 14 biyosfer rezervi ve 5 jeopark alanı bulunmaktadır. Buna karşın Türkiye’de sadece iki karma miras alanı (Kapadokya ve Pamukkale) 1 biyosfer rezervi (Camili Biyosfer Rezervi) ve 1 jeopark (Kula Jeoparkı) alanı mevcuttur.

Uluslararası miras alanı olabilmek için her kategorinin ayrı kayıt-kabul ölçütleri vardır. En başta yerel halkın ve kamunun bu alanı “koruma kararlılığı” gelmektedir. UNESCO Türkiye Millî Komisyonu’na ulaşan başvurulardan, özellikle yerel yönetimlerde bu yönde bir farkındalığın oluştuğunu söylemek mümkündür. Bu isteklerin gerçekçi değerlendirilmesi için listelere kaydedilme konusundaki kriterler ve listedeki alanların beklenen faydaları sağlayıp sağlamadıklarının belirlenmesi gerekmektedir. Ayrıca, Ülkemizdeki mevcut doğal miras alanlarının korunması, değerlendirmesi, ziyaretçi sayılarının artırılması ve özellikle tüm bu hususlardaki sürdürülebilirlik açısından paydaşlar (yönetim, çalışanlar ve akademik kuruluşlar) arasında daha fazla işbirliğine ihtiyaç duyulmaktadır. Sunumda mevcut durum ve bu konudaki iyi uygulama örnekleri anlatılmaktadır.

Anahtar kelimeler: UNESCO, doğal miras alanı, biyosfer rezervi, küresel jeopark

THE ASSESSMENT OF UNESCO NATURAL HERITAGE SITE STATUS AND CRITERIA

Şule Ürün^a, Nazire Özgen Erdem^{a, b}

^aUNESCO Turkey National Commission

^bCumhuriyet University, Department of Geological Engineering, Sivas

ABSTRACT

Sites, which have either national or international recognition, are visited by people and therefore thought as needed to be protected, are described as “heritage sites” to highlight their importance. The “heritage issues” have diversified in the national and international literature. Recently, the concepts of “natural landscaping” and “cultural landscaping” have been coined.

“Natural heritage sites” which need to be protected are quite old and widespread, however the number of this kind of sites are quite low. UNESCO Natural Heritage Site, Mixed (Natural and Cultural) Heritage Sites, Biosphere Reserve and Global Geoparks are the most renowned international prestige lists. These prestige sites which have just been mentioned are the natural richness of countries and they also increase the countries’ tourism potential. Though they are found in wide numbers in countries whose area is smaller than Turkey- for instance, Italy has 4 natural heritage sites, 11 biosphere reserves and 10 geopark sites; France has 3 natural and 1 mixed heritage sites, 14 biosphere reserves and 5 geopark sites-, Turkey has only 2 mixed heritage sites (Cappadocia and Pamukkale), 1 Biosphere Reserve (Camili Biosphere Reserve) and 1 geopark (Kula Geopark).

In order to be accepted as an international heritage site, each category has different register-acceptance criteria. The first one among these is the local people and public “determination to protect” this site. Concerning the applications that have reached to UNESCO Turkey National Commission, it is possible to say that the local governments have begun to create awareness in this respect. In order to assess these appeals in a realistic way, criteria concerning being taken into the lists and whether the areas in these lists provide the expected benefits or not needs to be determined. Besides, more cooperation between stakeholders is required for the protection of natural heritage sites, increasing the number of visitors and ensuring sustainability concerning all these issues. The current situation and good practices as regards the issue are given place in the presentation.

Keywords: UNESCO, natural heritage site, biosphere reserve, global geopark